

בתי המשפט

ע"א 3426/09	בבית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים
ע"א 3427/09	
03/01/2010	לפני: כב' השופטת מוסיה ארד - נשיאה

בעניין: שמחה רייזל ו-25 אח' ע"י ב"כ עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר
המערערים בע"א 3426/09

נ ג ד

1. ארגון הג'יהאד האיסלאמי
 2. סעיד חוסה סעיד טובאסי
 3. שאדי אברהים קאסם עמורי
 4. באמצעות נציבות שירות בתי הסוהר
 5. מחמד צובחי מחמד אבו טביח
 5. פאדי מחמד עיסא אל גול
- המשיבים בע"א 3426/09 ע"י ב"כ עו"ד ריאס אניס ואח'

בעניין: 1. דב ויינשטיין ואח' ע"י ב"כ עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר
המערערים בע"א 3427/09

נ ג ד

1. הרשות הפלסטינית
 2. ארגון החמאס
- המשיבים בע"א 3427/09 ע"י ב"כ עו"ד יוסף ארנון ואח'

להחלטה במחוזי (10-11-2009): עא 3426/09 שמחה רייזל ו-25 אח' נ' ארגון הג'יהאד האיסלאמי שופטים: מוסיה ארד, עו"ד: ניצנה דרשן-לייטנר, ריאס אניס, יוסף ארנון

מיני-רציו:

* ביהמ"ש אישר את המצאתם של כתבי תביעה שהגישו משפחות נפגעי טרור, לידיהם של מי שהינם, לפי חוות דעת מומחה, פעילים בכירים בארגוני הטרור הנתבעים, בעת ששהו בישראל. מידת האינטנסיביות של הקשר שבין הנתבעים לבכירים הינה מספקת להכשרת ההמצאה.

* דיון אזרחי – המצאת כתבי-בי-דין – דרכי ההמצאה

* דיון אזרחי – המצאת כתבי-בי-דין – המצאה למורשה

* דיון אזרחי – המצאת כתבי-בי-דין – לרשות הפלסטינית

ערעורים מאוחדים שעניינם בשאלת המצאת כתבי התביעה בתביעות שהגישו משפחות נפגעי טרור. הערעורים נסכו בהחלטת הרשם שלא לקבל את ההמצאה שביצעו המערערים לידיהם של מי שהינם, לפי חוות דעת מומחה שצירפו המערערים, פעילים בכירים בארגוני הטרור הנתבעים, בעת ששהו בתחומי מדינת ישראל.

בית המשפט המחוזי קיבל את הערעורים וקבע כי:

בנסיבות העניין עונה ההמצאה על הדרישות הקבועות בתקנה 482 לתקנות סדר הדין האזרחי (להלן- התקנות). לפי פסיקת בית המשפט העליון, "מטרת התקנה היא בעיקר להבטיח הבאת דבר ההליכים לידיעת הנתבע...", ולפיכך, "אין לפרש את הדיבור 'מורשה' בתקנה 482(א) במשמעות הטכנית של שלוח אלא המבחן הקובע הינה קיומה של דרגה כזו של אינטנסיביות של הקשר שבין המורשה לנתבע, שיש להניח כי המורשה יעביר לידיעת הנתבע את דבר ההליכים שהוגשו נגדו".

על פי האמור בחוות הדעת, מידת האינטנסיביות של הקשר שבין ארגוני הטרור הנתבעים לאותם בכירים בארגונים שלידיהם הומצאו כתבי התביעה, היא כזאת שיש להניח כי הבכירים הביאו את דבר הגשת התביעות לידיעת הארגונים הנתבעים. כלומר, על פי האמור בחוות הדעת, מדובר, בשני המקרים, ב"מורשה" כמשמעותו בתקנה האמורה.

אשר להיות התובענה בעניין "עסק או עבודה", נוכח תכליתה העיקרית של התקנה, ושמתיימת במקרה הנוכחי, בשים לב לפסיקה שלפיה יש ליתן גם לדיבור האמור פרשנות מרחיבה, והיות והדיבור "עסק או עבודה" יכול לסבול, מהבחינה הלשונית, גם עיסוק בטרור, יש לקבוע, כי בנסיבותיו המיוחדות של העניין, מתקיימת גם דרישה זו.

פסק דין

1. שני הערעורים שבכותרת, שהדיון בהם אוחד בהחלטה מיום 10.11.09, הוגשו על החלטות של כבי' הרשם כרמל מיום 18.5.09 ומיום 8.7.09. המדובר בהחלטות שניתנו במסגרת תביעות שהגישו נפגעי טרור ומשפחותיהם, בין השאר, נגד ארגוני הטרור שלהם יוחס ביצוע הפיגועים הרלוונטיים (בע"א 3426/09 מדובר בארגון הג'יהאד האסלאמי ובע"א 3427/09 מדובר בארגון החמאס). בשני המקרים המציאו התובעים (שיכנו להלן – המערערים) את כתבי התביעה לידיהם של מי שהנם, לפי חוות דעת מומחה שצירפו המערערים, פעילים בכירים בארגוני הטרור הנתבעים, בעת ששהו בתחומי מדינת ישראל.

המערערים בע"א 3426/09 המציאו את כתב התביעה לידיו של בסאם סעדי. על פי חוות דעת המומחה מטעם המערערים, מאז שנת 1995 משמש בסאם סעדי אחד ממנהיגי ארגון הג'יהאד האסלאמי. עד שנת 2003 שימש בסאם סעדי, מנהיג המפקדה הפוליטית של ארגון הג'יהאד האסלאמי בצפון השומרון וחבר בהנהגה הפוליטית של הארגון בגדה המערבית, וכיום הוא שוהה בכלא הישראלי. עוד נאמר בחוות הדעת, כי בעודו שוהה בכלא הישראלי חתם בסאם סעדי, בשם ארגון הג'יהאד האסלאמי, על מסמך שכותרתו "אמנת הפיוס הפלשתינית". לפי האמור בחוות הדעת מדובר במסמך שעניינו פיוס לאומי בין הארגונים הפלשתינאים, שעליו חתמו בכירים מטעם הארגונים, השוהים בכלא הישראלי, ושלא היה נחתם על ידי בסאם סעדי מבלי שהתייעץ לעניין זה עם בכירי הארגון שמחוץ לכלא.

המערערים בע"א 3427/09 המציאו את כתב התביעה לידי ח'אלד אבו ערפה, שלפי חוות דעת המומחה מטעם המערערים, נחשב אחד ממנהיגי ארגון החמאס, מכהן כשר לענייני ירושלים בממשלת חמאס, מתגורר במזרח ירושלים, מצוי בקשר ישיר ואינטנסיבי עם מנהיגי הארגון, לוקח חלק בפעילות הארגון וביכולתו להעביר כל הודעה ובכלל זה כל כתב בי-דין להנהגת החמאס. לגבי שני המקרים קבע הרשם, בהחלטותיו האמורות, כי אין המדובר בהמצאה העונה על דרישות הדין, שכן הגורמים שלידיהם הומצאו כתבי התביעה אינם בגדר מורשים לקבלת כתבי בית דין עבור ארגוני הטרור הנתבעים.

2. לטענת המערערים שגה הרשם בהחלטותיו האמורות, וזאת, ראשית, הואיל ונמנע מלדון, לצורך החלטתו, בשאלת מעמדם המשפטי של ארגוני הטרור הנתבעים. כמו כן, לטענת המערערים, החלטת הרשם התעלמה מכך שבתביעה אחרת שנידונה בבית משפט זה ([ת.א. 4421/02 גביש נ' ארגון החמאס](#) [פורסם בנבו] (להלן – עניין גביש)) ניתן פסק דין בהעדר הגנה נגד ארגון החמאס, וזאת לאחר שכתב התביעה הומצא לארגון באופן דומה לזה שבו בוצעה ההמצאה בתביעות דנן. עוד טוענים המערערים כי ארגוני הטרור הנתבעים הם למעשה בגדר תאגידי מסוג שותפות, שנוכח מטרותיהן הרצחניות, אין להן מען רשום, ושלפי הוראות תקנה 484 [לתקנות סדר הדין האזרחי](#), תשמ"ד-1984 (להלן –

התקנות), ניתן, לפיכך, להמציא להם כתבי בית דין באמצעות מסירתם לידי אחד מהשותפים בהם או למנהליהם. טענה נוספת של המערערים היא כי יש לראות בהמצאת כתבי התביעה לידי בכירים בארגוני הטרור הנתבעים "המצאה למורשה", העונה על דרישות תקנה 482 לתקנות, וזאת הואיל ובהתאם לחוות דעת המומחה שהוגשו לבית המשפט, ביכולתם של אותם בכירים שלהם הומצאו כתבי התביעה להביא את הדבר בכל עת לידיעת ארגוני הטרור הנתבעים. לטענת המערערים, מסקנה אחרת תביא למצב שבו לא מתאפשר להם להמציא את כתבי התביעה לארגוני הטרור הנתבעים ותאפשר לארגוני הטרור לחמוק מהדין.

3. לאחר שעיינתי בחומר הרלוונטי ושקלתי את טענות המערערים הגעתי למסקנה כי דין הערעורים להתקבל. זאת, הואיל ובנסיבות העניין עונה ההמצאה שביצעו המערערים לארגוני הטרור הנתבעים על הדרישות הקבועות בתקנה 482 לתקנות. וזו לשון התקנה:

"הייתה התובענה בעניין עסק או עבודה נגד אדם שאינו גר באזור השיפוט של בית המשפט המוציא כתב בי-דין, די בהמצאת הכתב למנהל או למורשה, העוסק אותה שעה בעצמו מטעם האדם בהנהלת העסק או העבודה באותו אזור שיפוט".

לפי פסיקת בית המשפט העליון, "מטרת התקנה היא בעיקר להבטיח הבאת דבר ההליכים לידיעת הנתבע...". ולפיכך, "אין לפרש את הדיבור 'מורשה' בתקנה 482(א) במשמעות הטכנית של שלוח אלא המבחן הקובע לעניין שאלה זו הינה קיומה של דרגה כזו של אינטנסיביות של הקשר שבין המורשה לנתבע, שיש להניח כי המורשה יעביר לידיעת הנתבע את דבר ההליכים שהוגשו נגדו" ([רע"א 2652/94 טנדלר נ' לה קלאב מדיטראנה \(ישראל\) בע"מ](#), [פורסם בנבו]; לקביעה דומה ר' למשל גם החלטת השופט כרמל ב[ת"א \(י-ם\) Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co. KG נ' קופטש](#)) [פורסם בנבו]. עוד נקבע, ב[רע"א](#)

[2652/94](#) הנ"ל כי נוכח תכלית זו, גם למונח "עסק או עבודה" יש ליתן פרשנות מרחיבה.

4. במקרה הנוכחי, כידוע, ועל פי האמור בחוות הדעת, מקום מושבם של ארגוני הטרור הנתבעים הוא מחוץ לאזור השיפוט של בית משפט זה. כמו כן, וזה העיקר, על פי האמור בחוות הדעת, מידת האינטנסיביות של הקשר שבין ארגוני הטרור הנתבעים לאותם בכירים בארגונים שלידיהם הומצאו כתבי התביעה, היא כזאת שיש להניח כי הבכירים הביאו את דבר הגשת התביעות לידיעת הארגונים הנתבעים. כלומר, על פי האמור בחוות הדעת, מדובר, בשני המקרים, ב"מורשה" כמשמעותו בתקנה האמורה. עוד עולה מחוות הדעת כי אותם בכירים עודם (או למצער היו במועד שבו נמסרו להם כתבי התביעה) פעילים בארגוני הטרור הנתבעים. לבסוף, אשר להיות התובענה בעניין "עסק או עבודה", אכן, ספק אם כוונתו המקורית של מתקין התקנות הייתה כי דיבור זה יתייחס ל"עסק או עבודה", שעניינם עיסוק בטרור. ואולם, נוכח תכלית העיקרית של התקנה, שצוינה לעיל, ושמתיימת במקרה הנוכחי; בשים לב לפסיקה שלפיה יש ליתן גם לדיבור האמור פרשנות מרחיבה; והיות והדיבור "עסק או עבודה" יכול לסבול, מהבחינה הלשונית, גם עיסוק בטרור, יש לקבוע, כי בנסיבותיו המיוחדות של העניין, מתקיימת גם דרישה זו.

5. מעבר לדרוש יצוין כי המסקנה האמורה, שלפיה ההמצאה שבוצעה במקרה הנוכחי עונה על דרישות תקנה 482 לתקנות, מתבקשת, בין השאר, על מנת למנוע מצב בלתי מתקבל על הדעת, שבו ארגוני טרור רצחניים, ששמו להם למטרה לפגוע בישראל ובאזרחיה, למדו בפועל על הגשת תביעות נגדם במדינת ישראל מטעם נפגעי טרור, כך שמתקיימת התכלית העיקרית של דיני ההמצאה, ולמרות זאת לא ניתן יהיה לנהל תביעות אלה מטעם פורמלי הקשור בהמצאת התביעות.

לעניין האפשרות לסטות, במקרים המתאימים, מן הקיום הדווקני של דרישות התקנות בנוגע להמצאה, השווה לדברי בית המשפט העליון בר"ע [526/83 פרושינובסקי נ' שירסון כלל אינבסטמנט האוס בע"מ](#):

"...יוצא שאף אחת מהדרכים להמצאה שנקבעו בתקנות לא הייתה מועילה יותר כדי להביא את התובענה לידיעת המבקשות, ודרך ההמצאה הנ"ל לא נעשתה כדי להכשיל את המבקשות אלא דווקא כדי להביא את דבר ההזמנות לידיעתן.

תכלית ההמצאה היא מסירתם של מסמכים לנמען במישרין או בדרך אחרת כדי לוודא ככל האפשר הגעתם לידי, ואם יש מקום מסירה הידוע ככתובת עסקי החברה, רשאי היה בית המשפט שלא להשתכנע מן הצורך לחפש תחליפי מסירה. הסתבר כי בנסיבות המיוחדות שנדונו כאן הייתה רק אפשרות מעשית אחת והיא להמציא את ההזמנה בתוך המדינה, לחברות ולמנהלן, וכל דרך אחרת לא הייתה אלא בגדר ברכה לבטלה. בבוא מערכת נסיבות כגון זו לעיונה של ערכאת ערעור, בין בעת בקשת רשות ערעור ובין בערעור עצמו, רשאית ערכאת הערעור לבחון, בין היתר, גם אם סטיה מן הקיום הדווקני של התקנות גרמה לעיוות-דין או לאו..."

6. המסקנה האמורה מייתרת את הצורך להכריע ביתר טענות המערערים.

7. יצוין כי פסק דין זה דן בנושא ההמצאה בלבד. השאלה האם ארגוני הטרור הנתבעים הם בעלי אישיות משפטית וניתן לתבוע אותם תידון ותוכרע, בבוא העת, על ידי השופט שידון בתיק העיקרי.

8. נוכח האמור לעיל, הערעור מתקבל ויש לראות את ארגוני הטרור הנתבעים כמי שהומצאו להם כתבי התביעה.

9. אין צו להוצאות.

10. המזכירות תשלח העתקים מפסק הדין למערערים. המערערים ימציאו את ההחלטה לנתבעים בשתי התובענות.

ניתן היום, י"ז בטבת, תש"ע (3 בינואר 2010), בהעדר הצדדים.

מוסיה ארד 54678313-3426/09

מוסיה ארד, נשיאה

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[הודעה למנויים על עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו - הקש כאן](#)